

Lieksan kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet

Kaupunginhallitus 18.01.2021 § 26

Valmistelija

Hallintojohtaja

Lainsäädäntöperusta ja soveltamisala

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden tavoitteena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa kaupunkikonsernin hyvää hallintoa ja johtamista, ja ne koskevat kaikkia Lieksan kaupunkikonsernin toimielimiä ja johtoa sekä kaikkea kaupunkikonsernin toimintaa, josta kaupunki vastaa omistuksen, ohjaus- ja valvontavastuun sekä muiden velvoitteiden myötä.

Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on lisäksi voimassa, mitä kaupungin hallintosäännössä, Lieksan kaupungin johtamisen, valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa sekä muissa ohjeissa ja määräyksissä on sanottu.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoite, tarkoitus ja käsitteet

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että Lieksan kaupungille ja kaupunkikonsernille asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista.

Sisäinen valvonta on osa kaupungin johtamisjärjestelmää. Sillä tarkoitetaan hallituksen, lautakuntien, johtokuntien sekä johtavien viranhaltijoiden tai esimiesasemassa olevien henkilöiden erilaisia toimenpiteitä, joilla ohjataan henkilöstöä ja toimintaa tavoitteiden ja hyväksytyjen toimintatapojen mukaiseksi. Ohjauksen tulee kohdistua johtamisen, päätöksenteon, hallinnon ja taloudenhoidon asianmukaisuuteen, toiminnan laatuun, tavoitteiden saavuttamiseen ja riskienhallinnan toimivuuteen.

Riski on epävarmuuden vaikutus tavoitteisiin. Vaikutus on poikkeama odotetusta, niin myönteisessä kuin kielteisessä mielessä.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Sillä tarkoitetaan järjestelmällistä toimintatapaa, jolla hallitus ja muut tilivelvolliset toimijat voivat varmistua olennaisten riskien tunnistamisesta, arvioinnista, hallinnasta sekä mahdollisuuksien ja vahvuuksien hyödyntämisestä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuut

Valtuusto päättää kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja edellyttää, että kaupunkikonsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta.

Kaupunginhallituksen vastuulla on sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistaminen ja asianmukainen järjestäminen, toimeenpanon valvonta ja tuloksellisuus. Kaupunginhallitus hyväksyy erillisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen valtuuston hyväksymien periaatteiden pohjalta.

Kaupunginhallituksen alaiset toimielimet vastaavat omien tehtäväalueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta, tuloksellisuudesta sekä niistä raportoinnista hyväksyttyjen ohjeiden mukaisesti.

Johtavien viranhaltijoiden, erityisesti tilivelvollisten, tehtävän on toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuualueellaan ja raportoida niistä hyväksyttyjen ohjeiden mukaisesti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuuden valvonnasta vastuussa olevalle toimielimelle.

Konsernijohto ohjaa konserniyhteisöjä sekä valvoo niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä.

Konserniyhteisöjen hallitukset ja toimitusjohtajat vastaavat niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta. Konserniyhteisöt raportoivat konsernijohtolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta konserniohjeen mukaisesti.

Henkilöstön velvollisuutena on toimia tavoitteiden ja annettujen ohjeiden mukaisesti sekä ylläpitää ja kehittää ammatillista osaamistaan sekä raportoida havaitsemistaan epäkohdista esimiehilleen.

Kokonaisvaltainen riskienhallinta ja sisäinen valvonta osana kaupungin ja kaupunkikonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on osa Lieksan kaupungin ja kaupunkikonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää. Johtamisjärjestelmän keskeinen tavoite on saada tilivelvollisille toimijoille riittävä varmuus:

- toiminnan vaikuttavuudesta ja taloudellisuudesta
- toiminnan lainmukaisuudesta ja hyvän hallintotavan toteutumisesta
- omaisuuden ja varojen hallinnasta sekä
- päätöksenteon perustumisesta vaikutusten ennakoarviointeihin sekä oikeaan ja riittävään toiminnalliseen ja taloudelliseen tietoon.

Lisäksi tavoitteena on ennaltaehkäistä erilaisten vahinkotapahtumien toteutumista, palvelu- ja peruskorjaustarpeiden syventymistä ja hallita niihin liittyviä riskejä.

Riskit ja riskienhallinta osana taloussuunnittelu- ja seurantaprosessia

Kaupunkikonsernin riskit luokitellaan strategisiin, toiminnallisiin, taloudellisiin ja vahinkoriskeihin. Riskit voivat olla sisäisiä tai ulkoisia. Riskienhallintaa toteutetaan talousarvion ja merkittävien päätösten valmistelun yhteydessä.

Kaupunginhallituksen alaisten toimielinten ja tytäryhtiöiden tulee talousarvion laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

Toimielimet ja tytäryhtiöt raportoivat merkittävistä riskeistään ja riskien hallinnan kehittämisestä osana toiminnan ja talouden seurantaa ja raportointia.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi on olennainen osa johtamista. Toimielimet seuraavat ja valvovat riskien arviointien suorittamisen systemaattisuutta ja edellyttävät raportointia arviointien tuloksista, riskien hallinnasta ja tarvittavista kehittämistoimista vuosittain.

Arviointien tulee edistää toiminnan tuloksellisuutta, toimintatapojen laatua ja vaikuttavuutta, ennalta ehkäistä riskejä sekä varmentaa hyvän hallintotavan toteutumista. Arviointien tulee olla säännönmukaisia ja ne tulee toteuttaa kaupungin palvelualueilla, tulosyksiköissä ja liikelaitoksissa. Arviointimenettelyinä voivat olla itse- ja vertaisarviointit, mikä antaa perustan myös johtamisen ja toimintatapojen kehittämiseksi. Arviointien tulokset dokumentoidaan ja käsitellään toimielimissä.

Tilivelvollisuus

Kuntalain mukaisesti tilivelvollisina pidetään kunnan toimielinten jäseniä, ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavaa viranhaltijaa. Lisäksi tilivelvollisina voidaan pitää itsenäisestä tehtäväkokonaisuudesta vastaavia viranhaltijoita. Tilivelvolliseen voidaan kohdistaa muistutus ja häneltä evätä vastuuvapaus, ei pelkästään hänen itsensä, vaan myös hänen alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä. Tilivelvollisuuden puuttuminen ei vapauta esimiesasemassa olevaa viran- tai toimenhaltijaa alaistensa toiminnan valvontavastuusta. Valvontavastuu perustuu esimiesasemaan ja toimivaltaan.

Tilivelvollisuus kattaa johtamis-, ohjaus- ja seurantavastuun lisäksi tulostavastuun ja oikeudellisen vastuunalaisuuden. Tulostavastuulla tarkoitetaan toiminnan tuloksellista järjestämistä, jolloin toimintayksiköiden toiminta on tavoitteiden mukaista, vaikuttavaa ja taloudellisesti järjestettyä. Oikeudellisella vastuunalaisuudella tarkoitetaan voimassa olevan lainsäädännön ja hyvän hallintotavan noudattamista kaikessa toiminnassa ja päätöksenteossa.

Lieksan kaupungin tilivelvolliset viranhaltijat nimetään talousarvion käsitteilyn yhteydessä.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää esittää valtuustolle, että se hyväksyy Lieksan kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet esittelytekstin mukaisesti.
Päätös	Kaupunginhallitus päätti esittää valtuustolle, että se hyväksyy Lieksan kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet esittelytekstin mukaisesti.
Lisätietoja	Hallintojohtaja Johanna Tähkiö, p. 040 1044 020, sähköposti johanna.tahkio(at)lieksa.fi

Päätösehdotus	Kaupunginhallitus esittää valtuustolle, että se hyväksyy Lieksan kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet esittelytekstin mukaisesti.
Päätös	Kaupunginvaltuusto päätti hyväksyä Lieksan kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet esittelytekstin mukaisesti.